

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
201203909

Vår referanse
2012/02901-6 008

Dato
03.01.2013

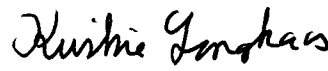
Høring om endringer i psykisk helsevernloven - varsling av fornærmede og etterlatte og nattelåsing av pasientrom

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 11.10.2012.

Politidirektoratet har forelagt høringen for underliggende instanser. Vedlagt følger innspill fra Oslo politidistrikt i brev av 20.12.2012 og som vi slutter oss til.

Med hilsen

Steinar Takvø
fung. avdelingsdirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Saksbehandler:
Geir Jonatan Sharabi
Tlf: 23 36 42 08

Kopi til:
Det kongelige justis- og
beredskapsdepartement

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

27 DES 2012

POLITIET / MAIL	
27 DES 2012	
08-73	008
11/2101	5

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2012/08727-2 714.4

20.12.2012

Høringssvar - endringer i psykisk helsevernloven - varsling av fornærmede og etterlatte mm

Det vises til direktoratets oversendelse av 19. november, med frist for uttalelse til 17. desember. En kortere fristoversittelse beklages, jf også mail om dette.

Oslo politidistrikt har enkelte kommentarer til forslaget pkt. 7 om varsling av fornærmede eller dennes etterlatte, og 8 om besøksforbud og forslag om opplysningsplikt for faglig ansvarlig og unntak fra lovbestemt taushetsplikt. Vi har ingen synspunkter på forslaget om nattelåsing av rom.

1. Forslagets kapittel 7 - varsling av fornærmede eller dennes etterlatte

I høringsnotatet legger departementet opp til at det skal innføres regler om varsling av fornærmede og etterlatte når gjerningspersonen blir dømt til tvungent psykisk helsevern, og fornærmede eller etterlatte har behov for å vite hvor domfelte er. Det har vært episoder der etterlatte har støtt på domfelte i sitt eget nærområde uten forutgående kunnskap om at vedkommende befant seg der. De foreslåtte reglene er nokså parallelle til de reglene som i dag gjelder for kriminalomsorgens varslingsplikt i straffesaker.

Oslo politidistrikt er enig i at det i flere tilfeller vil være behov for å varsle fornærmede og etterlatte der gjerningspersonen blir dømt til tvungent psykisk helsevern og vi er enig i at det er hensiktsmessig at det gis regler om varsling. Vi har imidlertid også innvendinger til forslaget.

1.1 Behovet for varsling

I Oslo er de psykiatriske behandlingstilstandene – både med og uten døgnplasser – plassert midt i boligstrøk, hvorav flere av dem i eller nær sentrum. Dette innebærer at det generelt vil være en risiko for at fornærmede eller etterlatte vil støte på domfelte. Samtidig er Oslo en stor by der sjansen for at fornærmede eller etterlatte og domfelte vil kjenne hverandre igjen, vil være mindre enn på små steder. Varsling kan dermed bidra til å skape større frykt enn det egentlig er grunnlag for, og bør kanskje unnlates hvis fornærmede var et tilfeldig offer.

Oslo politidistrikt

91 Strategisk Stab, besøk: Grønlandsleiret 44, 0190 OSLO
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 22 66 90 50 Faks: 22 66 87 01

Org. nr.: 961398142
Postgiro: 7694.05.08319

Hvis fornærmede eller etterlatte har forutgående kjennskap til domfelte, kan dette fortone seg annerledes. Der domfelte har drept én eller flere nære slektninger kan varslingsbehovet være stort. I Oslo politidistrikt er det pr. i dag ca. 35 som er dømt til tvungent psykisk helsevern, og med noen unntak bor alle i Oslo eller i en nabokommune. I en av våre saker har det vært nødvendig å tilrettelegge særskilt for at en domfelt, som drepte sin mor, skal behandles et stykke unna der den etterlatte bor. I den saken påklaget påtalemyndigheten i 2012 en overføring til en behandlingsinstitusjon i den etterlattes nabolag. På grunn av sykehusstrukturen i Oslo vil det ikke være mulig å gjennomføre dette i alle saker. Utgangspunktet vil derfor være at dersom fornærmede eller etterlatte er fra Oslo, vil de måtte påregne å bevege seg i samme område som den domfelte. Behovet for varsling må vurderes i lys av dette.

Muligheten for hevnaksjon mot den domfelte må ikke undervurderes. I Oslo ble det i 2011 begått et drap på en psykiatrisk institusjon som gjengjeldelse for et drap som avdøde hadde begått i psykotisk tilstand. Avdøde var dømt til tvungent psykisk helsevern. Gjerningsmannen i 2011-saken var selv innlagt. Han har oppgitt gjengjeldelse som motiv for drapet. Risikoen for gjengjeldelsesaksjoner bør derfor rutinemessig vurderes for varsling iverksettes. Det er helsevesenets ansvar å ivareta sikkerheten for den domfelte, og dette må inngå som et viktig element i vurderingen av om varsling skal iverksettes.

1.2 Ansvarlig for å vurdere og gjennomføre varsling

Vi er enige i at det er faglig ansvarlig som har ansvaret for å vurdere om det er grunnlag for varsling, og å gjennomføre varslingen av fornærmede og etterlatte. Faglig ansvarlig må kunne innhente opplysninger fra politi og påtalemyndighet om hvem som er fornærmet eller etterlatt samt kontaktinformasjon til disse. I den grad politiet eller påtalemyndigheten har kjennskap til forhold som gjør det utilrådelig å gjennomføre varsling, må også dette formidles til faglig ansvarlig.

Når det gjelder opphør av særreaksjonen, mener vi at påtalemyndigheten skal være ansvarlig for å varsle, se våre merknader om dette nedenfor.

1.3 Omfanget av varslingsplikten

For det første foreslår departementet at varslingsplikten skal omfatte overføring fra tvungen behandling med døgnopphold til tvungen behandling uten døgnopphold. Dette er Oslo politidistrikt enig i. Risikoen for å støte på domfelte vil være enda større når domfelte bor for seg selv og langt på vei styrer sitt eget liv. Overføring til tvungen behandling uten døgnopphold forutsetter overføringsvedtak, jf. psykisk helsevernloven § 4-10.

For det andre foreslår departementet at varslingsplikten også skal gjelde overføring fra én døgninstitusjon til en annen, fordi det innebærer geografisk forflytning. Dette er Oslo politidistrikt enig i. Også slik overføring forutsetter et vedtak etter § 4-10.

For det tredje foreslår departementet at varslingsplikten skal gjelde overføring mellom ulike døgnopphold i samme institusjon, herunder mellom åpen og lukket avdeling. Slik overføring utløser ikke plikt til å fatte vedtak etter § 4-10. Oslo politidistrikt er skeptisk til å la varslingsplikten omfatte slike endringer. Vi mener i utgangspunktet at varslingsplikten bør knyttes til vedtaksplikten etter § 4-10. Vedtaksplikten har betydning for når påtalemyndigheten får klageadgang. Varsling til fornærmede og etterlatte utover dette, bør bare skje dersom vedkommende har et særlig behov for å bli varslet, eller andre forhold tilsier at varsling bør skje. Det vil derfor være hensiktsmessig å knytte varslingsplikten til

vedtaksplikten for å gi påtalemyndigheten mulighet til å påklage flyttingen, dersom hensynet til fornærmedes sikkerhet tilsier at vedtaket bør påklages.

For det fjerde omfatter forslaget varsling av tidspunkt for enkeltpermisjoner. Dette er Oslo politidistrikt uenig i. Det er en klar forutsetning for hele ordningen at utgang og permisjoner er en viktig del av behandlingsforløpet. Påtalemyndigheten skal i utgangspunktet ikke varsles om dette. Dersom faglig ansvarlig skal varsle fornærmede og etterlatte om enkeltpermisjoner – formodentlig også utgang – kan dette innebære unødvendig byråkratisering, unødig uro hos fornærmede og etterlatte og kan hende innskrenking av muligheten til å gi utgang i et dynamisk behandlingsforløp. Oslo politidistrikt ser derimot for seg at det i forbindelse med varsling om overføring som utløser overføringsvedtak, blir opplyst om at utgang og permisjoner inngår som en del av et naturlig behandlingsforløp og må påregnes. Unntaksvis kan det være behov for varsling av enkeltpermisjoner, for eksempel dersom noen får permisjon fra Regional sikkerhetsavdeling.

For det femte omfatter forslaget varsling ved unndragelse. I praksis er det ikke uvanlig at en domfelt ikke kommer tilbake til fastsatt tid. I Oslo politidistrikt blir dette som regel meldt inn som en savnetsak umiddelbart, og i noen tilfeller utløser det en omfattende politiinnsett. Ofte kommer imidlertid domfelte tilbake på egen hånd etter et par timer. Oslo politidistrikt mener det er nødvendig med en nærmere presisering av begrepet "unndragelse" i tilknytning til varslingsplikten. Hvis domfelte blir borte over tid eller fysisk rømmer, kan det være større grunn til å varsle, enn når vedkommende kommer for sent tilbake.

For det femte foreslår departementet at varslingsplikten skal omfatte opphør av særreaksjonen. Dette er Oslo politidistrikt enig i, men vi stiller spørsmålsteget ved formuleringen i § 5-6 c tredje ledd. Etter forslaget skal den faglig ansvarlige varsle fornærmede og etterlatte om tidspunktet for opphør på forhånd. Vi mener det er behov for å varsle fornærmede og etterlatte om at en særreaksjon er opphørt. Det er imidlertid domstolen og påtalemyndigheten som har kompetanse til å avslutte en særreaksjon, ikke faglig ansvarlig. Det vil derfor være vanskelig for en faglig ansvarlig å gi fornærmede og etterlatte presis informasjon på forhånd. Oslo politidistrikt er derfor av den oppfatning at det er *påtalemyndigheten* som bør ha ansvaret for å varsle fornærmede eller etterlatte om at særreaksjonen er opphørt. Varselet bør som hovedregel gis når avgjørelsen er endelig.

Hvis fornærmede eller etterlatte blir varslet om endringer underveis, er det åpenbart også behov for varsling om at særreaksjonen opphører. Også andre fornærmede og etterlatte kan ha behov for informasjon om at særreaksjonen opphører selv om de ikke har behov for å bli varslet om endringer underveis. I og med at dom på tvungent psykisk helsevern er tidsbestemt, vil behovet for å bli varslet om opphør være større enn i de fleste straffesaker med tidsbestemt straff.

2 Forslagets kap. 8 - besøksforbud

Oslo politidistrikt er enig med departementet i at det ikke er behov for egne regler om besøksforbud i psykisk helsevernloven. Påtalemyndighetens adgang til å ilegge besøksforbud er tilstrekkelig vid allerede i dag. Vi er også enig i at faglig ansvarlig uten hinder av taushetsplikten må kunne gi politi og påtalemyndighet tilstrekkelig informasjon til å ta stilling til om besøksforbud skal nedlegges eller ikke.

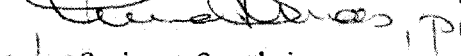
Vi er imidlertid i tvil om det er nødvendig å lovfeste dette særskilt som et tillegg til § 5-6 a første ledd. Bestemmelsen hjemler allerede utstrakt informasjonsflyt fra faglig ansvarlig til

påtalemyndigheten. Opplysninger som kan gi grunnlag for besøksforbud, antas også å være nødvendig for å vurdere om dom på tvungent psykisk helsevern skal opprettholdes. Gjentakelsesfare er et helt sentralt vilkår for opprettholdelse av særreaksjonen, og atferd som kan foranledige besøksforbud vil normalt også være relevant for vurdering av om det foreligger tilstrekkelig gjentakelsesfare. Ved å lovfeste adgangen til å gi opplysninger som er nødvendig for å vurdere om det skal legges ned besøksforbud, er det en fare for at hele bestemmelsen i § 5-6 a første ledd vil bli tolket innskrenkende. Det er Oslo politidistrikts oppfatning at faglig ansvarlig bør rapportere all atferd som kan utgjøre en risiko for andre mennesker, til politi og påtalemyndighet. I praksis gjøres dette gjennom de årlige statusrapportene eller direkte i forbindelse med en hendelse. Dette er nødvendig for at påtalemyndigheten skal kunne ivareta sin rolle under gjennomføringen av særreaksjonen.

Vi vil også påpeke at besøksforbud vil ha begrenset betydning fordi det i liten grad kan følges opp av sanksjoner. Overtredelse av besøksforbud er straffbart. Dersom en som er domt til tvungent psykisk helsevern overtrer et besøksforbud, vil spørsmålet om vedkommende var psykotisk eller ikke på gjerningstidspunktet naturlig nok stå sentralt. Det vurderes som lite hensiktsmessig å gjennomføre en ny rettspsykiatrisk undersøkelse av domfelte for å belyse det spørsmålet. Dersom domfelte på gjerningstidspunktet åpenbart ikke lenger er psykotisk, kommer spørsmålet om vedkommende kan straffedømmes og om straffen kan fullbyrdes mens vedkommende er undergitt dom på tvungent psykisk helsevern. Vi kan ikke se at dette spørsmålet er omtalt i høringsnotatet.

Man kan selvsagt ikke se bort fra at et besøksforbud kan ha preventiv betydning selv om straffesanksjonering ikke er praktisk gjennomførbart. Og brudd på besøksforbud kan også lede til administrativ innskjerping under gjennomføringen. Politiet vil likevel påpeke at besøksforbud i de fleste tilfeller bør være unødvendig. Samfunnsvernet skal ivaretas av behandlingsapparatet, og politiet legger til grunn at muligheten for å reagere mot plagsom, krenkende eller straffbar atferd mot andre personer også i dag er til stede innenfor rammene av någjeldende psykisk helsevernlov.

Med vennlig hilsen

Sveinung Sponheim
visepolitimester

Saksbehandler:
Cecilie Gulnes/RB: